

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А

№ 6.

Београдъ 8. Фебруара.

1846.

МОЕ ТВОЕ, И ТВОЕ МОЕ.

Гди е мое, ту е твоє
 И сво благо, и несрећа,
 Сва правица и кривица,
 И сво драго, и недраго,
 Све зрелости, и све страсти
 О Србине побратиме.
 Твоя земля и моя е,
 Надъ њомъ небо да е ведро,
 Моя брига и твоя е
 Рад' живота, и рад' среће,
 И рад' Србске миле славе.
 Неће душманъ покосити
 Наша поля, наше њиве,
 Недашъ ни ты, недамъ ни я,
 Да се туђинъ овуђь шири
 А по саду Светога Саве
 И бранику Душановомъ.
 О попевай милый брате,
 Моя жеља и твоя е,
 Нека чує и Обилићъ,
 И Краљвићъ, и Юговићъ,
 И Бановићъ, и Кнезь Лазаръ,
 Да се Србљи разиграли,
 И десницомъ заманули,
 Да одбю однаднике,
 А да грле свою браћу.
 Мы смо браћа, мы смо Србљи,
 Насъ ће бранит', и прославит'
 И Обилићъ, и Краљвићъ,
 И Юговићъ, и Бановићъ,
 Често рађа њи Србија,
 И сада се њима дичи.
 О! чуй шаро Марка новогъ,
 Гази вуке изелице,
 Ако мыслишъ поля имат',
 И ливаде и мейдана,

Ако желишъ заиграт' се
 У Србскимъ сватовима,
 На Србскомъ игралишту,
 Ако желишъ, да т' Србквня
 И превати, њ нарани,
 И напои руйнымъ виномъ.

Илиа Захарієвићъ.

С Л О В О НА ДАНЪ СВЕТОГА САВЕ

УЗДАНІЮ ШКОЛСКОМЪ

1846. ГОДИНЕ

У Шабцу говорено

ДАМЯНОМЪ МАРИНКОВИЋЕМЪ,

При Полугимназији Шабачкој

Профессоромъ.

Безъ крѣпке волѣ, нема намъ бољъ,
 Намъбра благо кадъ њ скончана с' томъ
 Тымъ се отвора напредка полѣ;
 Какъ велик' — низкій весели се домъ.

Духъ храбаръ, мударъ, смирено срце
 Блага е роса, — Пеба светый даръ.
 Тымъ цвѣта народъ, плете себ' вѣнце, —
 Богъ любя тога, с' простакомъ и царъ.

Ет' углеђь красеный! Неманя, Савва,
 Безсмртный Душанъ, иреше што за родъ;
 Съ юнакомъ Ђорђеиъ неувила слава
 Управля храбры потомака бродъ.

ДОПИСЬ ИЗЪ ПОЖУНА.

Слѣшимъ драга браћо сръбска! обзнанити едно появльнѣ, кое се сада кодъ насъ овде, гдѣ наша стара майка Татра шушти, и отацъ нашъ Дунавъ тече, показало, — Дуго смо мы већъ живили, и свѣту се нисмо объявили, и много столѣтїя нїе свѣтъ ни знао о нами. О како се небы садъ радовали, кадъ већъ и надъ нама по дугой ноћи заборабльна сунце новoga дана изилазити починѣ, како вамъ небы изьявили гласъ срца, и душе наше, кадъ се надъ нашими татранскимa долинама красна звѣда взаимнога живота заблестала. — Текъ двѣ године, како се надъ Словенской новъ духовный животъ, дѣятельный, славный нашимъ Людевитомъ Штуромъ створеный и уређеный, будити почео, и већъ као знаменита се промѣна у нашемъ народномъ животу учинила. Пре тога нити смо имали свой собственный языкъ, нити писмо, а юште манѣ кнѣжество. Ти гдѣкои, што су писали, издавали су кнѣге у ческомъ языку. А сада већъ пишемо у языку нашемъ народномъ, већъ се къ рођацима нашимъ изражавамо языкомъ Словенскимъ, већъ се кнѣжество наше у духу и форми своіой собственной словенской развїати починѣ; већъ више одъ по године имамо нашъ народный органъ, имамо: „Народне Словенске Новине“ а и Орао Татранскїй лакима крилима облеће старо свое сѣдалиште татранско. Ново се ово устроєнѣ, и развїацъ народнога нашего живота словенскога сбыло на слово словенско, кое є као у почетку свѣта надъ водама, тако се кодъ насъ надлећало надъ Татрама. Слово дакле словенско сншло се доле, и запалило срца и душе наше искрама живота — и одѣлю се данъ одъ ноћи; а одъ тебе и нѣга; Словакъ, као сынъ граде, одъ Чеха, сына граде, али обонца къ славльню едне узаимности. — Новъ овай основъ нашего живота, и съ нымъ нашу собствену словенску грану показао є Г. Людев. Штуръ — у славенскомъ языку; изговаранѣ словенски рѣчїй, или да се Словацїи у языку своемъ словенскомъ имаю въздѣлати, и развити, као громъ разсуло се по Словацїима, на већъ и по другимa гранамa. — Еданъ се увѣрїо рѣчю, други мысляю; третїи се радовао, едномъ рѣчю, сви млади, и сва добра срца, и способни духови пустили су се одъ радости у пѣванѣ. — Али една страна нїе вѣровала рѣчи; и нашли су се и у нашемъ народу нѣки законїци. Испрва Чеси, съ коима су евангелически Словацїи у кнѣжеству спое-

Безъ крѣпке волѣ нема намъ болѣ
Намѣра блага кадъ (в) скопчана о томъ.
Съ томъ данасъ пѣсму удвоєне волѣ
Пѣвамо: пакленъ внш' непроти громъ!

Дубокимъ почитанїемъ, искренномъ вољомъ, ватренымъ чувствомъ и благодарнымъ срцемъ сабралисмо се данасъ, благоизбрано собранїе! у овай светый Минервинъ домъ, да патрону и покровителю нашему Свет. Савви, као првомъ просвѣтителю и ревнителю Сръбскомъ, кога данасъ мала и велика, проста и богата, оближня или неизмѣрнымъ просторомъ удалъна душа Сръбска, ако є нїоле духомъ разума и просвѣте обдарена, слави, по могућству наши сила достойну хвалу отдамо. — Данасъ съ веселымъ зрѣнїемъ полетамо у онай златный векъ, у комъ є вѣрный путоказатель Св. Савва Сръбскому роду скиптромъ управляюћи истинный свѣтъ указывао! — Данасъ усугубљамо опомєну боготпрїятны нѣговы дѣла, коя су са никадъ незбывшимъ се подобнымъ трудомъ за паство и родъ свой скопчана была. — Данасъ, велїмъ, подїжемо на срцама нашимa просвѣтителю светому вѣчный памятникъ. — Данасъ пакъ неизбрисимо записуємо на скрижалє срдачне наше оне свете речи, кое є онъ, као учитель рода, да и самогъ по пещери скривеногъ благосїяюћи пастыра, Сръбству найветїи аманетъ оставїо: „Сръбскїй родъ да се просвѣти. Благословъ Божїй дага вѣчно прати. Волю Божїю словомъ матернымъ да упозна. Да му се ревнители умножаваю. Разумъ бистрый и любовь чиста да га прослави.“ —

Но бл. собр. опомїняюћи данашньомъ овомъ бесѣдомъ давно већъ преукрашена вселенїя свѣтилника дѣла, да бы већу сїяность нїюву увидити, а къ тому прїятнїю радость нами учинити могли, дужность намъ є важность и добра исты испытати. Но коимъ начинючъ? — О весма лагкимъ! — Кадъ увидимо шта є просвѣщенїе и сравнимо са непросвѣщенїемъ. Кадъ испытамо: Придржавамо л' се мы тога или не, и кадъ наведемо: дали се аманетъ извршава, т. е. дали се ревнители ко просвѣти умножаваю.

Насъ свыше светый Савва, Душанъ мотре,
(Смо л' мы достойни нѣи.*)

(Продужєнїє слѣдує.)

ни были, — премда су чешко-словенски писали, нису хтѣли ово извѣštenъ примити, и између Словака гдѣкои съ овомъ новомъ идеомъ нису се знали сложити. — Међутимъ се истина та изпрва дѣйствомъ Словенски Н. Новина и Орла Татранскога у животь примила; докъ су се различна мнѣнія, и мышлѣнія будила, настало е неспокойно очекиванѣ звѣзде, коя бы непоредку тому мыслѣи и у движеню элемента людма путь указала, да бы сваки видю, на кою се страну обратити има. — Така звѣзда путь указуюћа, а мрачне мысли разгоняюћа, указала намъ се овы дана надъ Дунавомъ у Пожуну — и како се зове? „Нарѣчїе Словенско, или потреба писаня у истомъ нарѣчїю, списана Людев. Штуромъ.“ — У списаню овомъ упутила се дуго забрављена Славїе ћерка, словенска рѣчь, у свѣтъ, къ сестрама, или болъ къ ћерма своимъ славянскимъ, да бы се тамо съ њима у своемъ собственомъ езку поразговорила. — Списъ оваї о „Нарѣчїю Словенскомъ“, као што сваки види, кои се годъ са узаимношћу, и књижествомъ нашимъ забавля, знаменито е упутствїе у животу и повѣстници књижества славянскога. Онъ за насъ Словаке чини новыи вѣкъ нашега живота, а за цѣлу књижевну узаимность славянску быће звѣздомъ на њномъ небу, и Фарусомъ на њной земљи. — О овомъ списаню я нећу обширно говорити, ербо оно ће и безъ тога очилюбителя сродны књижества и узаимности на себе обрати. Знамо како е славно поздрављена была Колларова књижевна узаимность. Г. Штура пакъ списанїе о „Нарѣчїю Словенскомъ“ е пророчества Колларовога удовлетворенѣ (усавршенствованѣ) у правди, и истини понятїа, књижевної узаимности међу гранама славянскимма.

Овде вамъ на кратко представлямъ списанїя овога садржай. У уводу говори списатель о околностима, кое су се за време изговарања словенскога нарѣчїа у Словенскої догодице, и како су се приправе учиниле. После увода представля идеу, и систему праве литерарне узаимности грана славянскїа, а изъ идее те после изводи потребу езика словенскога. Олма у почетку говори: „Животъ нашъ мы текъ у нарѣчїю нашемъ собственомъ представлямо, и представити можемо, ербо намъ е оно најближе, ово намъ е рѣчю найразумнителнїе, оно има къ срцу и души нашой приступъ најлакшїи, и у њму су и мысао, и срце наше најотворенїе,

тога ради треба намъ се учити тому нашему нарѣчїю, кадъ животъ нашъ починѣмо подизати, и у њму се духовно развїати.“ — И поздравля словенску рѣчь съ овима рѣчма: „Ої здравствуй, здравствуй ты наша рѣчь словенска, ты красна Славїе кћери! равно праведна, али давно затаена предъ свѣтомъ! Здравствуй намъ стократно ты вѣрна друго Словака!“ — Сотимъ прелази на раздѣлїе гране (die Gliederung in Stämme) славянскога народа, и ту говори шта е управо раздѣлїе грана, шта оно значи, како уобште, тако и у славянству, т. е да раздѣлїе грана при свакомъ томъ народу, гдѣ се налази, има знаменито велике силе духовне, да се у њму скриваю живости; и къ тому за примѣръ наводи народъ грчїи, а потомъ како се говори *κατ' ἑξοχὴν* гранатый народъ славянскїи. После говори о Колларовой узаимности обширно, разорава њнъ темель, и њну систему, да бы народъ славянскїи само четири књижества требало да има, као што е то пре тога поставїо Колларъ, а именовито литературу руску, чешку, польску, и тако названу илїрску. Садъ пыта Г. Штуръ: да ли е то праведно, да се само четири књижества налазе? Да ли се та учена опредѣлїенїа књижества са самымъ животомъ слажу, и да ли не то само гола превара за насъ саме? После: заръ то опредѣлїенѣ неводи управо тому одпору, што се догучити имао, и хотѣо, именовито ко гранама особенымъ, къ охолости и т. д.? Гола блудня, и превара е то, да се само четири књижества славянска налазе! При основаню овомъ гдѣ е дакле заостало књижество сръбско, гдѣ лужички Сръба, гдѣ наше словенско? Кадъ е неправду мыслїи, и неправду основа системе о узаимности Колларовой доказао, представїо е потомъ идеу узаимности славянскїе, изъ понятїа духа, и исторїе народа славянскога. О той новой системѣ овако говори: „Уважаваюћи ово, ердачно желити морамо, да бы се народъ нашъ славянскїи тако развїао, као што е разрастїо; т. е. да бы се коренито развїао, ербо само ће тако быти животъ њговъ саморастањъ, неугнѣтенъ, и на силу неизбаченъ, него признанъ као истинито дѣйствителный. и зато е наша најтоплии желя та, да бы све славянскїе гране у собственїа своимма нарѣчїама свой духовный животъ развїале, тако гране у собственїа нарѣчїама писале, и у њима, шта су предъ Богомъ, свѣтомъ, и славянствомъ показале. Славянскїи грана, и нарѣчїа живы е да она естъ, и то къ южноисточнымъ Славїама принадлеже: 1. Ве

лико-Руси, 2. Мало-Руси, 3. Бугари, 4. Срби, 5. Хрвати, 6. Словинци. Къ сѣверо-западнымъ: 7. Поляци, 8. Чеси, 9. Горњи Лужичани, 10. Дольни Лужичани, а напослѣду 11. мы Словаци съ нашимъ собственнымъ словенскимъ языкомъ.“

— По овомъ устроѣно своѣ системе о узайности прѣлази на гласове, кои ће противу нѣговога починая викати, а именовито „да ће кои ново ово устроѣнъ звати одѣльнѣмъ, и разбѣнѣмъ, и да ће се позивати на странне европейске народѣ, као на нѣмачкѣй, французкѣй, талиянскѣй, шпаньболскѣй, англезкѣй, кои еданъ кнѣжеванъ языкъ имаю, и ове ће за примѣръ съ похваломъ, и за насѣдованъ препоручивати.“ — Овыми г. Штуръ одговара: да „угледанъ на народе странне то е, да бы мы поредъ нѣове способности (по нѣвовомъ начину) живили, и поредъ нѣи у животу се нашемъ въздѣлавали; ништа, сасвимъ ништа то неважи, и кадъ бы важило, то бы слѣдовало, да штогодъ у другомъ народу видимо, мы бы такоѣръ то одма примали, и у нашъ животъ уводили. То чине гдѣкой народи, али тѣмъ управо показую оскудость своѣга собствѣннага духа, и собствѣннаго живота, и управо су маймуни други народа.“ — Потомъ поособъ свакой одъ ти предпоменуты народа доводи, и прекрасно показуе, да народъ германскѣй нѣе се разгранатию, али одъ нѣга гранчице или су сасвимъ однале, и тако свой особеный животъ нѣе гранатый него ипонародный зачеле, и водиле; или гране, на обитемъ деблѣу неимаюћи влаге къ своѣму развитку, осушили се.“ Такоѣръ у народу французкомъ, талиянскомъ, англезкомъ никаквы гране неима, они се тамо нѣеу развили, и тако дакле угледанъ у дѣлу овомъ на народе предпоставлѣне указуе на невѣжество, и незнайъ исторіе други, и насъ самы. При становишту историческогъ развитка о сдржаю гранате узайности народа славянскога говори меѣу остальымъ: да су Колларъ свою „Славѣ Кѣрь“ (Slavy Dcera) и Шафарикъ Славянске Старожитности текъ као роѣени Словаци створити могли, ербо узайность славянска породила се у найстаріой срединѣ славянства — у Татрама—. Кадъ е на тай начинъ Г. Штуръ представію, да мы Словаци смо грана, да нмамо собствѣно нарѣчіе, кое е одъ ческога одѣльнѣно, прѣлази потомъ къ организму языка словенскога, и доказуе разлику меѣу нѣимъ и ческимъ,

и драгоценность словенскога языка опредѣляю етимъ, да „нарѣчіе словенско и што се форме, и матеріе тиче тако е клупче своію нарѣчія славянски, одъ коѣга се конци извіяю по свима,“ тако као што е была Тратра и Дунавъ стара колѣвка своію Славяна. По овима угоднима рѣчма обраћа се г. писатель къ своіой родбинѣ, и оломиѣю на дѣятельность, и слогу у своѣмъ собствѣнномъ языку, у языку народномъ словенскомъ, до-садъ предъ свѣтомъ затаенымъ, у языку, у коѣмъ силе наше духовне едино развити, као народъ, као грана стати можемо. „Мы смо Словаци, и као Словаци стоимо предъ свѣтомъ, и славянствомъ, само кадъ то учинимо, можемо имати надежду на повышенѣ языка нашега, и кодъ насъ самы, и ма гдѣ, ербо е духъ словенскѣй такоѣръ само на собствѣни крили излетію, и летити може. Мы смо іюште сами свѣтъ у себи. Као у животу людства животъ нашъ животомъ къ нашой народной цѣлости назначити морамо, тако у животу нашимъ народномъ гранченѣ изтиснути, и свакой свое званіе одпривити имамо, ербо иначе животъ нашъ се изобразити неѣе, а мы нити ѣемо себи нити другому помоѣи. Аособено грана наша нема одношеніе само къ животу нашему народному; али животомъ нашимъ народнымъ и къ животу людскому на пукъ.“*)

Петаръ Гостинскѣй.

ОДГОНЕТКА НА ЗАГОНЕТКУ НАРОДНУ У ПРОШЛОМЪ ЧИСЛУ ПОДУНАВКЕ.

Ако е младѣиъ заиста вопроеъ дѣвойке рѣшїю, то е онѣ морао казати, да е она у котарици 36. ябука имала, а то се заключуе и обистинява изъ тога, што 36. и 36. чине 72., а овой сумми додавши половину и четвртину тридѣшестине, сирѣчь: 18. и 9., постае 99. и потомъ са іюште еднимъ одозго додатымъ, постае равно дѣвойкомъ зактевано е то.

Р. Алимпиѣъ,
С. В.

*) Овай чланакъ саобштваемо безъ сваки примѣчанїя одъ наше стране, задржаваюћи то за другу прилику, надъ саму кнѣгу добыемо, па онда ѣемо и наше мнѣнїе о узайности славянскої изразити. На овай пакъ допись примѣтити морамо, да почитасмый г. дописатель нѣе Србинъ, но Словакъ, па како красно србски пише; зашто знатъ вала, да е тай допись изворно србски написанъ, и то тако, да никакве поправке наше, ни у маленковима, нѣе потребовало: Тако дакле и драги саплеменници наши словенски уче нарѣчіе наше и знаю га. хвала їймъ! Занега лѣпъ и подражанїя достоинъ примѣръ и за насъ Србе!
У.

Учредникъ Милошъ Поповиѣъ.

Издано и печатано у Правителствѣной Кнѣгопечатни у Београду.